

Внутрішній контроль здійснюється шляхом створення на підприємствах власної системи контролю якості аудиторських послуг, яка складається з таких взаємопов'язаних елементів:

- кадровий потенціал фірми – рівень кваліфікації та професійності аудиторів;
- автоматизована інформаційна система, що виключила б помилки у власному обліку та наданні аудиторських послуг;
- система внутрішнього контролю якості аудиту – наявність відповідальної особи або структурного підрозділу, який перевіряє звіти аудиторів на їх якість та достовірність;
- єдина методологія та стандартизація [4].

Зазначимо, що статтями 39 та 40 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» визначені вимоги та порядок контролю якості аудиторських послуг, а також моніторингу якості ринку аудиторських послуг і конкуренції [3].

Щодо зарубіжного досвіду в сфері контролю якості аудиторської діяльності, то загальні його аспекти регулює Міжнародний стандарт аудиту № 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності». У цьому стандарті виділені такі складові якості аудиторських послуг:

- етичні (професіоналізм, компетентність, чесність аудитора та ін.);
- організаційні (політика прийняття на роботу, делегування повноважень, внутрішнього контролю та ін.);
- методичні (дотримання стандартів та законодавства, політика консультування співробітників і підвищення їх кваліфікації) [2].

Також вказаний стандарт дає рекомендації щодо підвищення якості аудиторських послуг через розділення обов'язків перевірки на кількох кваліфікованих у конкретних сферах аудиторів. Або ж навпаки – віддавати обов'язки перевіряти суб'єкти малого підприємництва одному аудитору, що є спеціалістом цієї тематики перевірок.

За результатами дослідження сутності поняття якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності встановлено, що вона залежить як від професійності та особистих якостей аудитора, так і від замовника. Якість аудиту сприяє впевненості користувачів аудиторських послуг у тому, що аудиторські процедури відбуваються в рамках встановлених стандартів, норм і правил. Контроль якості аудиторських послуг здійснюється на зовнішньому (державними органами та громадськими організаціями) і на внутрішньому рівнях (спеціальним підрозділом на підприємстві). Нормативне регулювання забезпечення якості аудиторських послуг регламентується Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та Міжнародними стандартами аудиту, зокрема в МСА 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності».

Список використаних джерел: 1. Василюк М. М. Організація та методологія контролю якості аудиторських послуг : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2020. 596 с. 2. Міжнародний стандарт аудиту № 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності». URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%201(1).pdf). 3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>. 4. Проскуріна Н. М. Розвиток процедур аудиту: теорія та методологія : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2012. 41 с.

УДК 657.6

Л. Ю. Михайленко, здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: **Т. В. Клименко**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ НАДАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

Ключові слова: аудит, якість аудиторських послуг, система контролю якості аудиторських послуг, процедури контролю, моніторинг.

На сучасному етапі розвитку економічних суб'єктів важливим є питання якості аудиторських послуг, оскільки чим якісніше проведена аудиторська перевірка на підприємстві, тим прозорішу, стабільнішу і надійнішу інформацію отримують інвестори, кредитори та іноземні

партнери про нього, тим більше можливостей буде у суб'єкта господарювання отримати великий прибуток й укласти вигідний контракт, адже він знатиме свої сильні і слабкі сторони та напрями їх удосконалення.

Чіткого визначення поняття «якість аудиторських послуг» немає. Відповідно до Положення з національної практики контролю якості аудиторських послуг 1 «Організація аудиторськими фірмами та аудиторами системи контролю якості аудиторських послуг» якісно визнається аудиторська послуга, яка надається фірмами з дотриманням Професійних стандартів, законодавчих і нормативних вимог, що регулюють аудиторську діяльність, та задовольняє потреби користувачів [8]. Науковці Р. Суха та О. Марчук зауважують на тому, що якість послуг гарантує довіру громадськості до результатів роботи аудиторів, які мають демонструвати перед спостережними органами адекватність виконання своїх обов'язків [9].

За вимогами вітчизняних замовників аудиту якісною вважається та аудиторська послуга, яка відповідає наступним критеріям:

- 1) максимальна точність, обґрунтованість аудиторських висновків і консультацій;
- 2) встановлення аудиторами максимальної кількості помилок, невідповідностей, викривлень, причому це стосується не лише обліку та звітності, а й діяльності в цілому;
- 3) унеможливлення (після аудиторської перевірки) накладення на суб'єкта господарювання штрафних санкцій з боку органів перевірки (зокрема, податкових органів);
- 4) оцінка якості знань та ефективності роботи управлінського персоналу;
- 5) виявлення фактів шахрайства з боку персоналу;
- 6) надання консультацій (або здійснення конкретних заходів), які б гарантовано безпечно сприяли зменшенню розміру сплати податків, зменшенню витрат і збільшенню прибутків, відшкодування з бюджету ПДВ;
- 7) запобігання хибним управлінським рішенням;
- 8) повна лояльність до власників і захист їхніх майнових інтересів;
- 9) терміни та вартість надання послуг, які мають бути мінімальними;
- 10) повна конфіденційність щодо виявлених недоліків або невідповідностей у роботі замовника та його управлінського персоналу, захист інтересів замовника в судових органах [7].

Оцінка якості аудиту має на меті досягнення заданих параметрів якості його елементів, окремих етапів і всього процесу загалом.

Вважаємо, що аудитори не звертають належної уваги на один із вагомих етапів аудиту – планування, на якому відбувається вироблення загальної стратегії аудиту (складається план, який деталізується за напрямками у програму аудиту). Вважаємо, що аудиторам необхідно уникати механічного підходу до аудиту і планувати свою роботу за індивідуальним підходом, незважаючи на попередні перевірки. Зазначимо, що на етапі планування варто зосередитись на оцінюванні стану внутрішнього контролю, оскільки це допоможе аудитору виявити, які ділянки суб'єкта господарювання необхідно аналізувати більш детально, а які поверхнево, і дасть змогу розробити послідовність проведення аудиторських процедур [6].

Якість аудиту розглядається шляхом розробки та впровадження механізму ефективної системи контролю якості аудиторських послуг – це процес, що дозволяє на всіх ієрархічних рівнях впливати на забезпечення якості аудиторських послуг, концентрувати зусилля на формуванні конкурентних переваг фірми, визначати шляхи отримання синергетичних ефектів від взаємозв'язку між суб'єктами, об'єктами, засобами, методами, процедурами контролю, правовою взаємодією між ними [1].

Важливо зауважити, що кожна аудиторська фірма має створити свою власну систему контролю якості аудиторських послуг, яка складатиметься з політики, що розробляється з метою забезпечення дотримання професійних стандартів, законодавчих і нормативних вимог, що регулюють аудиторську діяльність, та процедур, необхідних для впровадження і моніторингу відповідності аудиторської фірми цим вимогам [1].

Політика контролю якості – це формалізована сукупність принципів, методів і правил, які застосовуються фірмою під час здійснення контролю якості аудиторських послуг. У свою чергу, процедурами контролю якості є заходи та дії, які здійснює фірма для впровадження політики контролю якості та моніторингу відповідності системи контролю якості [8].

Фірма зобов'язана створити таку систему контролю якості, яка забезпечує достатній рівень контролю для всіх завдань, насамперед, для завдань із обов'язкового аудиту.

Відповідно до Міжнародного стандарту контролю якості (МСКЯ) 1 система контролю якості аудиторських послуг має складатися з таких елементів:

- а) відповідальність керівництва за організацію контролю якості на фірмі;
- б) етичні вимоги;
- в) прийняття завдання та продовження співпраці з клієнтом, виконання специфічних завдань;
- г) людські ресурси;
- г) виконання завдання;
- д) моніторинг [5].

Відповідно до вимог Професійних стандартів політика та процедури мають у відповідному обсязі забезпечувати питання планування, виконання, нагляду, перевірки, документування й інформування про результати кожного завдання.

Політика та процедури контролю якості виконання завдання мають містити такі аспекти:

- а) планування виконання завдання має здійснюватись відповідно до Професійних стандартів;
- б) повинен виконувати обізнаний персонал, який має доступ до Професійних стандартів, політики та процедур контролю якості, які застосовує фірма;
- в) фірма зобов'язана ідентифікувати сфери та конкретні ситуації, що потребують особливої уваги з боку персоналу;
- г) персонал повинен мати змогу отримати відповідні консультації зі складних або спірних питань;
- г) процес виконання завдання має бути задокументованим відповідно до Професійних стандартів;
- д) мають здійснюватися огляди контролю якості виконання завдання, процес таких перевірок має документуватися відповідно до Професійних стандартів.

Огляд контролю якості виконання завдання може проводити керівник підприємства, інша уповноважена ним особа зі складу професіоналів, належно кваліфікована зовнішня особа або незалежний консультант, або група, створена з таких осіб, які мають достатній відповідний досвід і повноваження для об'єктивної оцінки [8].

На сьогодні контроль за якістю аудиторських послуг в Україні не дає потрібних результатів, тому для формування ефективної системи контролю за якістю аудиторських послуг рекомендуємо забезпечити виконання таких вимог:

- 1) регулярний контроль якості аудиторських послуг повинен здійснюватися на рівні всіх суб'єктів аудиторської діяльності;
- 2) запровадження критеріїв, стандартів оцінювання аудиторських послуг, які дозволять об'єктивно оцінювати роботу суб'єктів аудиторської діяльності як на зовнішньому, так і на внутрішньому рівнях;
- 3) удосконалення методик і процедур роботи суб'єктів аудиторської діяльності [6].

Список використаних джерел: 1. Алгоритм побудови системи контролю якості для новоствореного суб'єкта аудиторської діяльності: Опубліковано на виконання рішення Ради АПУ від 21.02.2019. URL: <https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/%D0%90%D0%BB%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BC-%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%A1%D0%9A%D0%AF.pdf>. 2. Антонюк О. Р. Сутність поняття «якість аудиторських послуг» у дослідженнях учених. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 25. С. 187-191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_25_41. 3. Аудит : підручник / заг. ред. проф. О. А. Петрик. Київ : КНЕУ, 2015. 498 с. 4. Аудиторська палата України : офіційний сайт. URL: <http://www.apu.com.ua>. 5. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики / пер. з англ. О. В. Селезньов, О. Л. Ольховікова, О. В. Гик, Т. Ц. Шарашидзе, Л. Й. Юрківська, С. О. Куликов. Київ : Статус, 2007. 1172 с. 6. Разборська О. О., Пудкалюк Х. О. Якість аудиторських послуг в Україні. Економічний аналіз. 2018. Т. 28(4). С. 67-75. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2018_28\(4\)_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2018_28(4)_11). 7. Редько О. Якість аудиторських послуг: філософія та міфологія. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. № 1. С. 46-53. 8. Рішення АПУ Про затвердження Положення з національної практики контролю якості аудиторських послуг 1 «Організація аудиторськими фірмами та аудиторами системи контролю якості аудиторських послуг». URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr2_4230-07#n15. 9. Суха О. Р., Марчук О. В. Проблеми і перспективи контролю якості аудиту в Україні. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування* : збірник наукових праць. 2007. Вип. 3(39). С. 290-297.